

hjemler en begrænset Bibeholdelse af Bevillinger, byggede paa et Skøn over det enkelte Tilfældes særegne Beskaffenhed.

Sammenlægningens Grænse er i Udfastet (§ 1) sat til 20 Tdr. Hartkorn Ager og Eng. Udvalgets Flertal, der i en udtrakt Sammenlægningsfrihed ser det nødvendige Korrektiv til en udtrakt Udstykningsfrihed, erkender det baade politisk og landøkonomisk hensigtsmæssige i saadanne noget større Jordbrug, og tror ikke at der under regelmæssige Forhold vil være nogen Fare for, at de skulde tiltage i en Grad, der kunde blive betænkelig for den til mindre Jordbrug henviste store Masse af Befolkningen. Udvalgets Flertal tiltræder derfor denne Bestemmelse, hvorimod medundertegnede Schøler maa indstille, at Maksimum for Sammenlægninger sættes til 12 Tønder Hartkorn. Derimod er Udvalget eenstemmigt ikke blot i at tilraade Udfastets ubegrænsede Udgang til Sammenlægningen af Skov (§ 3), men tillige i at fraraade den høist bebyrdende og unaturlige Indskrænkning (§ 2), som begrundes paa Hensynet til andre Naboejendommers Beskaffenhed.

Derimod er der et Forhold, hvori denne udstrakte Frihed kan frembyde saa store Misligheder, at disse endog kunde vække Betænkelighed mod hele Lovforslagets Betimelighed. Paa Selvejergodset tør det nemlig forudsættes, at de mindre Ejendomsbesiddere i Reglen ville være i Stand til at forsvare sig selv og saaledes at sætte de fornødne Skranke mod en for vidt gaaende Sammenlægning. Anderledes derimod paa Fæstegodset, især paa en Tid, da dette — frivilligen eller under Lovens Tvang — tør antages at ville overgaa til Selvejendom. Her kan det ikke tillades enten Godsejeren eller Spekulanter at sammenlægge 3, 4 til 5 Bøndergaardene til samlede Ejendomme, uden øjenynlig Fare for, at en vigtig Del af Landbefolkningen vil blive fortrængt eller nedtrykt til en uheldig Besiddelsesstand. Medens Udvalget derfor mener, at en endog større Sammenlægningsfrihed end den, Udfastet hjemler, straks kan indtræde paa Selvejergodset, indstiller det, at denne paa Fæstegodset først tilstedes saa lang Tid efter, at det er blevet til Selvejendom, at det kan antages at være kommet paa faste Hænder, og den Lighed i de retlige Vilkaar, der er Betingelsen for den frie Konkurrence, nogenlunde tør forudsættes at være til Stede. Udgang til ved Frasalgs af Parceller at skaffe sig Midler til at købe Fæstestederne vil derved ikke affræses Fæsterne; thi Udstykningsfrihed til særlig Bebyggelse, som dog er det, hvortil der i Godsegene fornemmelig er Trang, skulde efter Udvalgets Formening paa Fæstegodset ikke være undergivet anden Begrænsning end den som gælder for alle Jordejendomme, og den Indskrænkning for Sammenlægningen, der bringes i Forslag, bestaar kun deraf, at der for samme sættes et ringere Maksimum, nemlig af 10 Tdr. Hartkorn, for et snævert begrænset Tidsrum, hvori al Nedlæggelse af de nuværende Fæstegaarde forbydes (ene med Undtagelse af de i Forordningen af 25de Marts 1791 § 1—6 og Forordningen af 27de Sept. 1805 § 11 omhandlede Tilfælde). Ligesom Udvalget anser en saadan forbigaende Indskrænkning paa endel af Landets Jordegods for langt mindre bebyrdende, end den vedvarende Indskrænkning, Udfastet (§ 2) foreskriver for alle Landbrug, saaledes maa det holde for, at en særlig Bestemmelse for Fæstegodset er Betingelse for, at Loven for Tiden kan anses for tilraadelig.

Idet Udvalget derfor skal andrage paa denne Bestemmelse, skal det tillige foreslaa en saadan forandret Affattelse af den almindelige Forordning om Sammenlægningen (§ 1), at det deraf kan skønnes, at den er baade tilladt og underkastet den foreskrevne Indskrænkning, ikke blot, hvor den iværksettes ved Nedlæggelsen af et bestaaende „særskilt Jordbrug“, hvilket Tilfælde Udfastet ene synes at have haft for Øje, men tillige, hvor den bevirkes ved Forening af Parceller indbyrdes eller med et alt bestaaende Jordbrug.

Hovedreglerne for Udstykningsfriheden, at større Ejendomme derved ikke tør nedbringes under 2 Tønder Hartkorn (§ 6), at Ejendomme paa 1—2 Tønder Hartkorn i Reglen ikke bør udstykkes (§ 5), og at Udstykningsfriheden af Ejendomme under 1 Tønde Hartkorn er fri (§ 9), tiltræder Udvalget, idet samme med Udfastet maa være enig i, at Antallet af de Ejendomme, der maa antages at kunne ernære en Familie, uden at samme behøver at arbejde for andre, ikke bør formindskes, men at for øvrigt den stigende Befolknings Krav paa at finde Plads i Landet, og det fremskridende Agerbrugs Evne til en forhøjet Produktion, fordrer og tilstedes en stor Udstykningsfrihed. Udvalget finder derfor heller ingen Betænkelighed ved at opgive den uirksomme og indviklede Indskrænkning (i § 6), at ved større Gaardes Udstykning en vis Del skal udlægges i Parceller af en vis Størrelse, hvilket da for alle kommende Tider skulle være underkastede ganske særegne Regler. Djemedet hermed, at forsøge Gaardenes Tal, vil opnaas af sig selv, naar enhver Ejendom der ved Sammenlægning vokser op over 1 Tønde Hartkorn, og enhver selvstændig Parcel, som ved en større Gaards Udstykning erholder et saadant Tilliggende, derved bliver fredlyst mod